Приложение № 1

към

Национална карта на висшето образование в Република България

2025 г.

Методика

за изготвяне и актуализиране на информацията
за състоянието на профилната и териториалната структура
на висшето образование, съдържаща се в Националната карта
на висшето образование в Република България

Съдържание

Списък със съкращения 4

Дефиниции 5

Професионални направления по области на висшето образование 5

1. Въведение 7

2. Обхват на представяната информация относно актуалната профилна и териториална структура на висшето образование по ПН, СРП и РП 8

3. Процедури за изготвяне и актуализиране на информацията относно очакваната промяна в профилната и териториалната структура на висшето образование през следващия 5-годишен период 9

a. Метод за изчисляване на очакван брой действащи студенти след 5 години 9

i. Изчисление на очакван брой действащи студенти по ПН 9

ii. Изчисление на очакван брой действащи студенти български граждани по ПН 9

iii. Промяна на броя на действащите студенти по ПН 10

iv. Изчисление на очакван брой студенти в ОКС бакалавър по ПН 10

v. Изчисление на очакван брой студенти в ОКС магистър (след висше образование) 11

vi. Изчисление на очакван брой студенти в ОКС магистър (след средно образование) 12

b. Метод за изчисление на очакван брой завършили ВУ в България български граждани през следващите 5 години 12

i. Изчисление на промяната в броя новоприети студенти български граждани 13

ii. Изчисление на очакван брой новоприети студенти български граждани в ОКС бакалавър и магистър 14

iii. Очакван брой новоприети студенти български граждани в ОКС магистър след висше образование 14

c. Метод за изчисляване на индикаторите по региони за планиране 14

i. Очакван брой действащи студенти след 5 години по региони за планиране 14

ii. Очакван брой действащи студенти български граждани след 5 години по региони 15

iii. Очакван брой завършили ВУ в България български граждани през следващите 5 години по региони за планиране 16

4. Методика за определяне на групи професионални направления и специалности от регулираните професии на национално ниво според степента на съответствието на актуалната профилна и териториална структура на висшето образование със социално-икономическото развитие и потребностите на пазара на труда 17

4.1. Групи индикатори за определяне на степента на търсене на висше образование от кандидат-студентите и на степента на реализация на завършилите по ПН и СРП на национално ниво 17

4.2. Пресмятане на стандартизирани стойности на индикаторите 19

4.3. Пресмятане на претеглени средни на двете групи индикатори 20

4.4. Разделяне на ПН и СРП в групи според получените претеглени средни стойности за реализация на завършилите и търсене на ВО от кандидат-студентите 21

5. Методика за определяне на групи акредитирани висши училища по професионални направления и специалности от регулираните професии според степента на съответствие на актуалната профилна и териториална структура на висшето образование със социално-икономическото развитие и потребностите на пазара на труда..... 21

5.1. Определяне на две групи индикатори 21

5.2. Пресмятане на стандартизирани стойности и средни претеглени стойности 24

5.3. Разделяне на ВУ по ПН и СРП според получените претеглени средни стойности за реализация на завършилите и търсене на ВО от кандидат-студентите 24

6. Методика за определяне на типове региони за планиране според регионалните потребности за развитие на ВО 25

7. Ограничения и изключения 26

Списък със съкращения

ВМС – Военноморските сили
ВО – висше образование
ВУ – висше училище
ДС – действащи студенти
ЗВО – Закон за висшето образование
МОН – Министерство на образованието и науката
МС – Министерски съвет
НАОА – Национална агенция за оценяване и акредитация
НАЦИД – Национален център за информация и документация
НКВОРБ – Национална карта на висшето образование в Република България
НОИ – Национален осигурителен институт
ОКС – образователно-квалификационна степен
ПМС – Постановление на Министерския съвет
ПМС 64/2016 – Постановление № 64 на Министерския съвет от 25.03.2016 г. за условията и реда за утвърждаване на броя на приеманите за обучение студенти и докторанти в държавните висши училища и за приемане на Списък на приоритетните професионални направления и на Списък на защитените специалности
ПМС 103/1993 – Постановление № 103 на Министерския съвет от 31.05.1993 г. за осъществяване на образователна дейност сред българите в чужбина
ПМС 228/1997 – Постановление № 228 на Министерския съвет от 20.05.1997 г. за приемане на граждани на Република Македония за студенти в държавните висши училища на Република България
ПМС 328/2015 – Постановление № 328 на Министерския съвет от 30.11.2015 г. за определяне на средствата от държавния бюджет за издръжка на обучението в държавните висши училища в зависимост от комплексна оценка за качеството на обучението и съответствието му с потребностите на пазара на труда
ПН – професионално направление
РБ – Република България
РП – регион за планиране (статистически район от ниво 2)
СЗРП – Северозападен район за планиране
СИРП – Североизточен район за планиране
СРВОРБ – Стратегия за развитие на висшето образование в Република България за периода 2021 – 2030 г.
СРП – специалност от регулираните професии
СЦРП – Северен централен район за планиране
ЦИОО – Център за информационно осигуряване на образованието
ЮЗРП – Югозападен район за планиране
ЮИРП – Югоизточен район за планиране
ЮЦРП – Южен централен район за планиране

Дефиниции

Брой висши училища – брой на акредитираните в България висши училища (с включени филиали, където е приложимо).

Действащи студенти – всички действащи студенти през съответния семестър на съответната учебна година, включително записаните след прекъсване, след преместване от България или от чужбина, пристигнали и заминали по мобилност, възстановили права, завършилите срока на обучение с невзети изпити по данни от НАЦИД.

Брой докторанти – брой докторанти, обучаващи се във ВУ в страната. Докторантите, които се обучават в институции, различни от ВУ (например БАН, Селскостопанска академия, болници и т.н.), не са включени.

Определен от НАОА капацитет за обучение на студенти във ВУ – определен от НАОА максимален брой студенти, които могат да се обучават в акредитирани ВУ по акредитираните в тях ПН и СРП.

Завършили – лица, придобили диплома за завършена образователно-квалификационна степен на висшето образование „професионален бакалавър по…“, „бакалавър“ или „магистър“ в българско висше училище през съответната календарна година по данни от НАЦИД.

Преподаватели – преподаватели на трудов договор във ВУ, включително и тези, наети по трудов договор за допълнителен труд или за определен срок.

Ексклузивни преподаватели – преподаватели на трудов договор само в едно ВУ и нямащи друг договор в друго ВУ в България.

Професионални направления по области на висшето образование

Шифър	Област на висшето образование	КОД	Професионално направление
1.	Педагогически науки	**101**	Теория и управление на образованието
		102	Педагогика
		103	Педагогика на обучението по
2.	Хуманитарни науки	**201**	Филология
		202	История и археология
		203	Философия
		204	Религия и теология
3.	Социални, стопански и правни науки	**301**	Социология, антропология и науки за културата
		302	Психология
		303	Политически науки
		304	Социални дейности
		305	Обществени комуникации и информационни науки

Шифър	Област на висшето образование	КОД	Професионално направление
		306	Право
		307	Администрация и управление
		308	Икономика
		309	Туризъм
4.	Природни науки, математика и информатика	**401**	Физически науки
		402	Химически науки
		403	Биологически науки
		404	Науки за земята
		405	Математика
		406	Информатика и компютърни науки
5.	Технически науки	**501**	Машинно инженерство
		502	Електротехника, електроника и автоматика
		503	Комуникационна и компютърна техника
		504	Енергетика
		505	Транспорт, корабоплаване и авиация
		506	Материали и материалознание
		507	Архитектура, строителство и геодезия
		508	Проучване, добив и обработка на полезни изкопаеми
		509	Металургия
		510	Химични технологии
		511	Биотехнологии
		512	Хранителни технологии
		513	Общо инженерство
6.	Аграрни науки и ветеринарна медицина	**601**	Растениевъдство
		602	Растителна защита
		603	Животновъдство
		604	Ветеринарна медицина
		605	Горско стопанство
7.	Здравеопазване и спорт	**701**	Медицина
		702	Дентална медицина
		703	Фармация
		704	Обществено здраве
		705	Здравни грижи
		706	Спорт
8.	Изкуства	**801**	Теория на изкуствата
		802	Изобразително изкуство
		803	Музикално и танцово изкуство
		804	Театрално и филмово изкуство
9.	Сигурност и отбрана	**901**	Национална сигурност
		902	Военно дело

1. Въведение

Настоящата методика представлява **Приложение № 1** към Националната карта на висшето образование в Република България (НКВОРБ) и описва обхвата и процедурите за изготвяне и актуализиране на информацията, съдържаща се в Приложение № 2 към НКВОРБ – „Състояние на профилната и териториалната структура на висшето образование в Република България“. Методиката е актуализирана за изданието на НКВОРБ през 2025 г.

Приложение № 2 към Националната карта на висшето образование в Република България се състои от следните раздели:

- **Раздел 1.** Актуална профилна и териториална структура на висшето образование по професионални направления, специалности от регулираните професии и региони за планиране.
- **Раздел 2.** Очаквана промяна в профилната и териториалната структура на висшето образование през следващия 5-годишен период.
- **Раздел 3.** Определяне на групи професионални направления и специалности от регулираните професии на национално ниво според степента на съответствие на профилната и териториалната структура на висшето образование със социално-икономическото развитие и потребностите на пазара на труда.
- **Раздел 4.** Определяне на групи акредитирани висши училища по професионални направления и специалности от регулираните професии според степента на съответствие на профилната и териториалната структура на висшето образование със социално-икономическото развитие и потребностите на пазара на труда.
- **Раздел 5.** Определяне на типове региони за планиране според регионалните потребности за развитие на висшето образование.
- **Раздел 6.** Ограничения и изключения при обработването и актуализирането на информацията в изданието на Приложение № 2 към НКВОРБ за съответната година.

2. Обхват на представяната информация относно актуалната профилна и териториална структура на висшето образование по ПН, СРП и РП

В Раздел 1 на Приложение № 2 към НКВОРБ се представят актуални данни за съществуващата профилна и териториална структура на висшето образование в Република България по професионални направления (ПН) и специалности от регулираните професии (СРП), както и по региони за планиране[1] (РП), както следва:

2.1. Брой висши училища по ПН/СРП и по РП

2.2. Брой действащи студенти по ПН/СРП и дял на действащите студенти по РП (като % от действащите студенти на национално ниво)

2.3. Брой действащи студенти по ПН/СРП и дял на действащите студенти по РП (като % от действащите студенти в региона)

2.4. Брой действащи студенти по ПН/СРП, РП и ОКС

2.5. Брой действащи студенти по ПН/СРП, РП и пол

2.6. Брой действащи студенти български граждани по ПН/СРП и РП

2.7. Брой действащи студенти български граждани, завършили средно училище извън България по ПН/СРП и РП

2.8. Брой и дял на действащите студенти чужди граждани по ПН/СРП и РП

2.9. Брой действащи студенти, записани в първи курс на обучение за актуалната учебна година по ПН/СРП и РП

2.10. Брой и дял на действащите студенти български граждани според РП на средното училище, което са завършили по ПН/СРП

2.11. Определен от НАОА капацитет по ПН/СРП и по РП според седалището на ВУ[2]

2.12. Брой новоприети студенти държавна поръчка и утвърден брой на приеманите за обучение студенти държавна поръчка в държавните ВУ

2.13. Брой докторанти[3] по ПН и РП

2.14. Брой преподаватели във ВУ на трудов договор по ПН и по РП[4]

2.15. Брой ексклузивни преподаватели по ПН и по РП[5]

2.16. Завършили през предходния 5-годишен период[6] ВУ в България български граждани по ПН/СРП и РП на висшето училище, което са завършили

---

[1] Статистически район от ниво 2 (NUTS-2).

[2] Определен от НАОА максимален брой студенти, които могат да се обучават в акредитирани ВУ по акредитираните в тях ПН и СРП. Капацитетът по РП се определя в зависимост от седалището на ВУ и независимо от наличието на филиали или териториално изнесени звена в други РП. Капацитетът се представя като брой и като дял в съответния регион от общия капацитет по съответните ПН/СРП.

[3] Брой докторанти, обучаващи се във ВУ в страната. Докторантите, които се обучават в институции, различни от ВУ (например БАН, Селскостопанска академия и др.), не са взети предвид. Данните са от НАЦИД.

[4] Преподаватели на трудов договор във ВУ, включително и тези, наети по трудов договор за допълнителен труд или за определен срок.

[5] Под „ексклузивни преподаватели“ се разбира преподаватели на трудов договор само в едно ВУ и нямащи друг договор в друго ВУ в България.

[6] За изданието на НКВОРБ през 2025 г. под „предходен 5-годишен период“ се разбира периодът 2020 – 2024 г.

2.17. Разпределение на завършилите през предходния 5-годишен период ВУ в България социално осигурени български граждани според РП на работното им място.

3. Процедури за изготвяне и актуализиране на информацията относно очакваната промяна в профилната и териториалната структура на висшето образование през следващия 5-годишен период

Определя се базова година Y – годината, за която има най-актуални налични данни за брой на действащите студенти по ОКС, както и данни за завършилите студенти[7].

a. Метод за изчисляване на очакван брой действащи студенти след 5 години

i. Изчисление на очакван брой действащи студенти по ПН

Очакваният брой действащи студенти във всяко професионално направление през учебната година Y+5 се изчислява като сума от очаквания брой на действащите студенти през учебната година Y+5 в различните ОКС – бакалавър (вкл. професионален бакалавър), магистър след висше образование и магистър след средно образование.

$$S^{p}_{\mathrm{Y+5}} = S^{p}_{BY+5} + S^{p}_{MY+5} + S^{p}_{MSY+5},$$

където:

p – професионално направление;

Y – определената базова година;

$S^{p}_{\mathrm{Y+5}}$ – очакван брой действащи студенти през учебната година Y+5 в професионално направление ***p***;

$S^{p}_{B\mathrm{Y+5}}$ – очакван брой действащи студенти в ОКС бакалавър (вкл. професионален бакалавър) през учебната година Y+5 в професионално направление ***p***;

$S^{p}_{M\mathrm{Y+5}}$ – очакван брой действащи студенти в ОКС магистър след висше образование през учебната година Y+5 в професионално направление ***p***;

$S^{p}_{MS\mathrm{Y+5}}$ – очакван брой действащи студенти в ОКС магистър (след средно образование) през учебната година Y+5. в професионално направление ***p***.

ii.Изчисление на очакван брой действащи студенти български граждани по ПН

Очакваният брой действащи студенти български граждани във всяко професионално направление през учебна година Y+5 се изчислява като произведение от очаквания брой

[7] За изданието на НКВОРБ през 2025 г. за базова година е избрана учебната 2024/2025 г., а очакваният брой студенти се пресмята за учебната 2029/2030 г.

действащи студенти през учебната година Y+5 в съответното направление и дела на действащите студенти български граждани спрямо общия брой действащи студенти през учебната година Y в професионално направление ***p***.

$$\boldsymbol{SBG^{p}_{Y+5} = S^{p}_{Y+5} * BG^{p}_{Y}},$$

където:

$\boldsymbol{SBG^{p}_{Y+5}}$ – очакван брой действащи студенти български граждани през учебната година Y+5 в професионално направление ***p***;

$\boldsymbol{S^{p}_{Y+5}}$ – очакван брой действащи студенти през учебната година Y+5 в професионално направление ***p***;

$\boldsymbol{BG^{p}_{Y}}$ – дял действащи студенти български граждани спрямо общия брой действащи студенти през учебната година Y в професионално направление ***p***.

iii. Промяна на броя на действащите студенти по ПН

$$\mathbf{P}^{\boldsymbol{p}} = \boldsymbol{S^{p}_{Y+5} - S^{p}_{Y}}$$

$$\mathbf{P}^{\boldsymbol{p}}\% = (\boldsymbol{S^{p}_{Y+5}/S^{p}_{Y}} - \mathbf{1}) * \mathbf{100},$$

където:

$\mathbf{P}^{\boldsymbol{p}}$ – промяна в броя действащи студенти за периода Y – Y+5 (т.е. 5-годишния период между базовата година Y и крайната година Y+5) в професионално направление ***p***;

$\mathbf{P}^{\boldsymbol{p}}\%$ – промяна в процента на действащите студенти за периода Y – Y+5 (т.е. 5-годишния период между базовата година Y и крайната година Y+5) в професионално направление ***p***;

$\boldsymbol{S^{p}_{Y+5}}$ – очакван брой действащи студенти през учебната година Y+5 в професионално направление ***p***;

$\boldsymbol{S^{p}_{Y}}$ – брой действащи студенти през учебната година Y в професионално направление ***p***.

iv. Изчисление на очакван брой студенти в ОКС бакалавър по ПН

Очакваният брой действащи студенти в ОКС бакалавър (вкл. професионален бакалавър) във всяко професионално направление през учебната година Y+5 се изчислява като произведение от броя действащи студенти в ОКС бакалавър през учебната година Y в съответното направление и средното изменение в броя първокурсници в ОКС бакалавър в професионалното направление за последните ***n*** години (***n*** е продължителност на обучението).

$$\boldsymbol{S^{p}_{BY+5} = S^{p}_{BY} * C^{p}_{NB}},$$

където:

S_{BY}^{p} – брой действащи студенти в ОКС бакалавър през учебната година Y в професионално направление ***p***;

C_{NB}^{p} – средна промяна в броя първокурсници в ОКС бакалавър в професионално направление ***p*** за последните ***n*** години (***n*** е продължителност на обучението).

$$C_{NB}^{p} = \frac{1}{n} * \sum_{i=1}^{n} \frac{NB_{Y}^{p}}{NB_{Y+1-i}^{p}},$$

където:

n – преобладаваща продължителност на обучението в съответното професионално направление ***p*** в ОКС бакалавър;

NB_{Y}^{p} – студенти първи курс в ОКС бакалавър в съответното професионално направление ***p*** през учебната година Y;

NB_{Y+1-i}^{p} – студенти първи курс в ОКС бакалавър в съответното професионално направление ***p*** през съответната учебна година, получена като разлика (Y+1–i), където ***i*** варира от 1 до ***n*** (т.е. при 4-годишна продължителност на обучение в знаменател са учебните години Y, Y–1, Y–2 и Y–3).

v. Изчисление на очакван брой студенти в ОКС магистър (след висше образование)

$$S_{MY+5}^{p} = NM_{Y}^{p} * (1 + C_{NM}^{p}),$$

където:

NM_{Y}^{p} – студенти първи курс в ОКС магистър в съответното професионално направление ***p*** през учебната година Y;

C_{NM}^{p} – коефициент за ОКС магистър в професионално направление ***p***.

$$C_{NM}^{p} = \frac{S_{MY}^{p} - NM_{Y}^{p}}{NM_{Y-1}^{p}},$$

където:

S_{MY}^{p} – брой действащи студенти в ОКС магистър през учебната година Y в професионално направление ***p***;

NM_Y^p – студенти първи курс в ОКС магистър в съответното професионално направление ***p*** през учебната година Y;

NM_{Y-1}^p – студенти първи курс в ОКС магистър в съответното професионално направление ***p*** през учебната година Y–1, т.е. една година преди базовата учебна година.

vi. Изчисление на очакван брой студенти в ОКС магистър (след средно образование)

$$S_{MSY+5}^p = S_{MSY}^p * C_{NMS}^p,$$

където:

S_{MSY}^p – брой действащи студенти в ОКС магистър през учебната година Y в професионално направление ***p***;

C_{NMS}^p – средна промяна в броя студенти първи курс в ОКС магистър (след средно образование) в професионално направление ***p*** за последните ***n*** години (***n*** е продължителност на обучението).

$$C_{NMS}^p = \frac{1}{n} * \sum_{i=1}^{n} \frac{NMS_Y^p}{NMS_{Y+1-i}^p},$$

където:

n – преобладаваща продължителност на обучението в съответното професионално направление ***p*** в ОКС магистър (след средно образование);

NMS_Y^p – студенти първи курс в ОКС магистър (след средно образование) в съответното професионално направление ***p*** през учебната година Y;

NMS_{21-i}^p – студенти първи курс в ОКС магистър (след средно образование) в съответното професионално направление ***p*** през съответната учебна година, получена като разлика (Y+1–i), където ***i*** варира от 1 до ***n*** (т.е. при 6-годишна продължителност на обучение в знаменател са учебните години Y, Y–1, Y–2, Y–3, Y–4 и Y–5).

b. Метод за изчисление на очакван брой завършили ВУ в България български граждани през следващите 5 години

Очакваният брой завършили ВУ в България български граждани през следващите 5 години в съответното професионално направление се изчислява като произведение от брой завършили ВУ в България български граждани в предходните 5 години спрямо дадена базова година Y и промяната в броя студенти първокурсници български граждани.

$$Z_{PR}^{p} = Z_{B}^{p} * C_{N}^{p},$$

където:

PR – следващите 5 години, т.е. периодът, който започва в годината Y+1 и завършва в годината Y+5;

B – предходните 5 години, т.е. периодът, който започва в годината Y–4 и завършва в годината Y;

Z_{PR}^{p} – очакван брой завършили ВУ в България български граждани през следващите 5 години;

Z_{B}^{p} – брой завършили ВУ в България български граждани през предходните 5 години;

C_{N}^{p} – промяна в броя студенти първи курс български граждани.

i. Изчисление на промяната в броя новоприети студенти български граждани

$$C_{N}^{p} = \frac{(NB_{PR}^{p} + NM_{PR}^{p}) * BG_{Y}^{p}}{(NB_{B}^{p} + NM_{B}^{p}) * BG_{Y-4}^{p}},$$

където:

NB_{PR}^{p} – брой студенти първи курс в ОКС бакалавър (вкл. професионален бакалавър) и магистър след средно образование в професионално направление ***p***, които се очаква да завършат през следващите 5 години;

NM_{PR}^{p} – брой студенти първи курс в ОКС магистър след висше образование в професионално направление ***p***, които се очаква да завършат през следващите 5 години;

BG_{Y}^{p} – дял действащи студенти български граждани спрямо общия брой действащи студенти през учебната година Y в професионално направление ***p***;

NB_{B}^{p} – брой студенти първи курс в ОКС бакалавър и магистър след средно образование в професионално направление ***p***, чийто срок на обучение е приключил през предходните 5 години;

NM_{B}^{p} – брой студенти първи курс в ОКС магистър след висше образование в професионално направление ***p***, чийто срок на обучение е приключил през предходните 5 години;

BG_{Y-4}^{p} – дял действащи студенти български граждани спрямо общия брой действащи студенти през учебната година Y–4 в професионално направление ***p***.

ii. Изчисление на очакван брой новоприети студенти български граждани в ОКС бакалавър и магистър

$$NB_{PR}^{p} = NB_{Y-2}^{p} + NB_{Y-1}^{p} + 3 * NPB_{Y}^{p},$$

където:

NB_{Y-2}^{p} – студенти първи курс в ОКС бакалавър и магистър след средно образование в съответното професионално направление ***p*** през учебната година Y–2;

NB_{Y-1}^{p} – студенти първи курс в ОКС бакалавър и магистър след средно образование в съответното професионално направление ***p*** през учебната през учебната година Y–1;

NB_{Y}^{p} – студенти първи курс в ОКС бакалавър и магистър след средно образование в съответното професионално направление ***p*** през учебната година Y (при допускане, че приемът от учебната година Y се запазва и през следващите години).

iii. Очакван брой новоприети студенти български граждани в ОКС магистър след висше образование

$$NM_{PR}^{p} = 5 * NM_{Y}^{p},$$

където:

NM_{Y}^{p} – студенти първи курс в ОКС магистър след висше образование в съответното професионално направление ***p*** през учебната година Y (при допускане, че приемът от учебната година Y се запазва и през следващите години).

c. Метод за изчисляване на индикаторите по региони за планиране

i. Очакван брой действащи студенти след 5 години по региони за планиране

$$S_{r,Y+5}^{p} = S_{Y+5}^{p} * R_{r,Y}^{p},$$

където:

p – професионално направление;

r – регион за планиране;

$S^{p}_{r,Y+5}$ – очакван брой действащи студенти през учебната година Y+5 в професионално направление ***p*** и в регион за планиране ***r***;

S^{p}_{Y+5} – очакван брой действащи студенти през учебната година Y+5 в професионално направление ***p*** общо за страната;

$R^{p}_{r,Y}$ – дял на първокурсниците в регион за планиране ***r*** и професионално направление ***p*** спрямо общия брой първокурсници в професионалното направление ***p*** в страната през учебна година Y.

ii. Очакван брой действащи студенти български граждани след 5 години по региони

$$SBG^{p}_{r,Y+5} = SBG^{p}_{Y+5} * RBG^{p}_{r,Y},$$

където:

$SBG^{p}_{r,Y+5}$ – очакван брой действащи студенти български граждани през учебната година Y+5 в професионално направление ***p*** и в регион за планиране ***r***;

SBG^{p}_{Y+5} – очакван брой действащи студенти български граждани през учебната година Y+5 в професионално направление ***p*** на национално ниво;

$RBG^{p}_{r,Y}$ – дял на първокурсниците български граждани в регион за планиране ***r*** и професионално направление ***p*** спрямо общия брой първокурсници български граждани в професионалното направление ***p*** в страната през учебната година Y.

$$RBG^{p}_{r,Y} = \frac{N^{p}_{r,Y} * BG^{p}_{r,Y}}{NBG^{p}_{Y}},$$

където:

$N^{p}_{r,Y}$ – брой студенти първокурсници (бакалавър и магистър общо) през учебната година Y по професионално направление ***p*** и регион за планиране ***r***;

NBG^{p}_{Y} – сума от броя на първокурсниците български граждани на регионално ниво през учебната година Y по професионално направление ***p***;

$BG^{p}_{r,Y}$ – дял действащи студенти български граждани спрямо общия брой действащи студенти през учебната година Y в професионално направление ***p*** и регион за планиране ***r***.

iii. Очакван брой завършили ВУ в България български граждани през следващите 5 години по региони за планиране

$$Z^{p}_{r,PR} = Z^{p}_{PR} * SAV^{p}_{r,PR},$$

където:

$Z^{p}_{r,PR}$ – очакван брой завършили ВУ в България български граждани през следващите 5 години в професионално направление ***p*** и регион за планиране ***r***;

Z^{p}_{PR} – очакван брой завършили ВУ в България български граждани през следващите 5 години в професионално направление ***p*** на национално ниво;

$SAV^{p}_{r,PR}$ – очакван дял на действащите студенти български граждани в професионално направление ***p*** и регион за планиране ***r*** спрямо действащите студенти в професионално направление ***p*** на национално ниво за следващия 5-годишен период.

$$SAV^{p}_{r,PR} = \frac{(S^{p}_{r,Y} + S^{p}_{r,Y+5})/2}{(S^{p}_{Y} + S^{p}_{Y+5})/2},$$

където:

$S^{p}_{r,Y+5}$ – очакван брой действащи студенти през учебната година Y+5 в професионално направление ***p*** и в регион за планиране ***r***;

$S^{p}_{r\,Y}$ – брой действащи студенти през учебната година Y в професионално направление ***p*** и в регион за планиране ***r***;

S^{p}_{Y+5} – очакван брой действащи студенти през учебната година Y+5 в професионално направление ***p*** общо за страната;

S^{p}_{Y} – очакван брой действащи студенти през учебната година Y в професионално направление ***p*** общо за страната.

4. Методика за определяне на групи професионални направления и специалности от регулираните професии на национално ниво според степента на съответствието на актуалната профилна и териториална структура на висшето образование със социално-икономическото развитие и потребностите на пазара на труда

За целите на НКВОРБ под „съответствие на профилната и териториалната структура на ВО със социално-икономическото развитие и потребностите на пазара на труда“ се разбира следното:

1) Наличие на съответствие между профила на предлаганите от ВУ възможности за обучение на студенти по ПН и СРП и търсенето на висше образование от кандидат-студентите, измерено чрез набор от обективни индикатори, наричано по-нататък за краткост ***Търсене на висше образование от кандидат-студентите***.

2) Наличие на съответствие между профила на завършилите висше образование по ПН и СРП и търсенето на специалисти с ВО от работодателите, измерено чрез набор от обективни индикатори за реализация на завършилите на пазара на труда, наричано по-нататък за краткост ***Реализация на завършилите***.

За целите на НКВОРБ се приема, че колкото е по-висока степента на търсене на ВО от кандидат-студентите спрямо предлагането в рамките на съществуващата структура на ВО по ПН и СРП, както и колкото е по-висока степента на реализация на завършилите различните ПН и СРП, толкова е по-висока степента на съответствие на профилната и териториалната структура на висшето образование по съответните ПН и СРП със социално-икономическото развитие и потребностите на пазара на труда.

4.1. Групи индикатори за определяне на степента на търсене на висше образование от кандидат-студентите и на степента на реализация на завършилите по ПН и СРП на национално ниво

За определяне на **степента на търсене на висше образование от кандидат-студентите по ПН и СРП на национално ниво** се използват следните индикатори със следните тежести:

Таблица 4.1.1. Търсене на висше образование от кандидат-студентите

Индикатор	Описание	Тежест
Среден успех от дипломата за завършено средно образование	Среден успех от дипломата за завършено средно образование на действащите студенти български граждани в първи курс на обучение (във всички ОКС) по данни от МОН	35%
Чуждестранни студенти	Процент на чуждестранните студенти от действащите студенти по данни от НАЦИД	20%
Дял завършили средно образование в чужбина български граждани	Процент завършили средно образование в чужбина български граждани от действащите студенти български граждани по данни от МОН	3%

Индикатор	Описание	Тежест
Дял на новоприетите студенти по ПМС 103/1993 и ПМС 228/1997	Процент на новоприетите студенти по ПМС 103/1993 и ПМС 228/1997 от всички новоприети студенти за съответната учебна година (вкл. студенти бакалаври първи курс, студенти магистри подготвителна година и студенти магистри първи курс) по данни от МОН	2%
Новоприетите студенти като дял от държавната поръчка	Дял на новоприетите студенти държавна поръчка (български граждани и граждани на ЕС и ЕИП, за които държавата осигурява средства за издръжка на обучението, в първи курс на държавните висши училища) от утвърдения прием по държавна поръчка на студенти в първи курс в държавните ВУ за съответната учебна година по данни от МОН	20%
Действащите студенти като дял от определения от НАОА капацитет	Съотношение между броя на действащите студенти и определения от НАОА капацитет на висшите училища по данни от НАЦИД и НАОА	20%

За определяне на **степента на реализацията на завършилите по ПН и СРП на национално ниво** се използват следните индикатори със следните тежести:

Таблица 4.1.2. Реализация на завършилите

Индикатор	Описание	Тежест
Безработица сред завършилите	Процент на официално регистрираните безработни сред завършилите през предходните 5 години ВУ в България български граждани по данни от НОИ и НАЦИД. Индикаторът се пресмята чрез осредняване на безработните за 12-месечен период.	20%
Осигурителен доход на завършилите	Среден месечен осигурителен доход (в лева) на завършилите през предходните 5 години ВУ в България български граждани по данни от НОИ и НАЦИД.	10%
Облагаем доход на завършилите	Среден месечен облагаем доход (в лева) на завършилите през предходните 5 години ВУ в България български граждани по данни от НОИ и НАЦИД.	10%
Принос към осигурителната система	Процент на социално осигурените лица в България сред завършилите през предходните 5 години съответните ВУ в България български граждани по данни на НОИ и НАЦИД.	20%
Приложение на придобитото висше образование и реализация по призвание	Процент на работещите на позиция, изискваща висше образование, или заемащи длъжност по призвание от осигурените лица сред завършилите през предходните 5 години ВУ в България български граждани по данни на НОИ и НАЦИД. Лицата на граждански договор, самоосигуряващите се лица и земеделските производители не са взети предвид при изчислението.	20%

Индикатор	Описание	Тежест
Промяна на дела на безработните	Пресмята се разликата между дела на безработните сред завършилите към посочената базова година и на завършилите 5 години по-рано. Под „завършили към определена година“ се разбира завършилите през 5-годишния период, предхождащ съответната година. Промяната се измерва в процентни пунктове.	5%
Промяна на осигурителния доход	Разликата между средните осигурителни доходи на съвкупностите от завършилите към базовата година и завършилите 5 години по-рано като процент от средния осигурителен доход на завършилите през по-ранния период. Под „завършили към определена година“ се разбира завършилите през 5-годишния период, предхождащ съответната година.	2.5%
Промяна на облагаемия доход	Разликата между средните облагаеми доходи на съвкупностите от завършилите към базовата година и завършилите 5 години по-рано като процент от средния облагаем доход на завършилите през по-ранния период. Под „завършили към определена година“ се разбира завършилите през 5-годишния период, предхождащ съответната година.	2.5%
Промяна на дела на осигурените	Разликата между стойностите на индикатора „Принос към осигурителната система“, изчислен за съвкупностите от завършилите към базовата година и завършилите 5 години по-рано. Под „завършили към определена година“ се разбира завършилите през 5-годишния период, предхождащ съответната година. Промяната се измерва в процентни пунктове.	5%
Промяна в приложението на придобитото висше образование и реализацията по призвание	Разликата между стойностите на индикатора „Приложение на придобитото висше образование и реализация по призвание“, изчислен за съвкупностите от завършилите към базовата година и завършилите 5 години по-рано. Под „завършили към определена година“ се разбира завършилите през 5-годишния период, предхождащ съответната година. Промяната се измерва в процентни пунктове.	5%

4.2. Пресмятане на стандартизирани стойности на индикаторите

Стандартизираните стойности на всички изброени индикатори от посочените по-горе две групи се пресмятат по класически метод, който привежда стойностите на индикаторите в един мащаб и едновременно с това запазва наредбата и пропорциите между тях, наречен Z-точки. Стандартизирането на стойностите по метода на Z-точките използва средна аритметична стойност и стандартно отклонение. Изчислението преминава през следните основни стъпки:

- **Пресмятане на средните аритметични стойности** – за всеки от индикаторите се изчислява средната аритметична за цялата изследвана съвкупност общо – $mean_{gr}$.

- **Пресмятане на дисперсиите** за всеки от индикаторите:

$$\sigma_{gr} = \frac{1}{N-1}\sum_i (x_i - mean_{gr})^2,$$

където *i* се движи по броя на единиците в изследваната съвкупност, а общият брой единици в нея се отбелязва с *N*. Тази величина показва колко отделните стойности по съответния индикатор се отличават, средно взето, от средната им величина.

- **Пресмятане на стандартизираните Z-точки** за всеки от индикаторите:

$$Z_i^{gr} = \frac{(x_i - mean^{gr})}{\sqrt{\sigma_{gr}}}.$$

Чрез тази процедура разпределението на стойностите на индикатора се транслира в стандартизирани Z-точки със средна 0 и дисперсия 1 (в рамките на изследваната съвкупност), като наредбата и пропорциите между стойностите на отделните единици се запазват.

- **Преобразуване на Z-точките в точки от 0 до 100.**

За да се преобразуват стандартизираните Z-точки в точки между 0 и 100, се прави още една трансформация:

$$Z_i = Z_i^{gr} * 20 + 50\,.$$

4.3. Пресмятане на претеглени средни на двете групи индикатори

Като **следваща стъпка** се избират тежести и се пресмятат средни претеглени стойности (в точки от 0 до 100) на стандартизираните индикатори в рамките на всяка от двете групи. Целта е за всяка от двете групи да се пресметне общ резултат (средната претеглена стойност), по който съответното ПН/СРП да може да бъде класирано в рамките на тази група. Теглата на всеки от индикаторите във всяка от двете групи са посочени в таблици 4.1.1 и 4.1.2 в точка 4.1.

В резултат се получават две средни претеглени стойности (в точки от 0 до 100), по една за всяка от групите индикатори:

- **Търсене на висше образование от кандидат-студентите (точки)** – повече точки означават по-високо търсене на ВО от кандидат-студентите с оглед на предлагането в рамките на актуалната профилна и териториална структура на ВО в страната.

- **Реализация на завършилите (точки)** – повече точки означават по-висока реализация на завършилите на пазара на труда в България.

4.4. Разделяне на ПН и СРП в групи според получените претеглени средни стойности за реализация на завършилите и търсене на ВО от кандидат-студентите

Съвкупността от ПН/СРП се разделя на четири групи според това дали двете средни претеглени стойности, съответно за ***търсене на ВО от кандидат-студентите*** и за ***реализация на завършилите***, са по-големи или равни или по-малки от 50 точки. Тази гранична стойност е избрана поради спецификата на пресмятане на индикаторите, тъй като след прилагането на процедурите по стандартизирането им всеки от тях получава средна стойност 50. **Групите са, както следва:**

- **Група 1.** ПН и СРП с висока степен на реализация на завършилите (стойност, по-голяма или равна на 50 точки) и висока степен на търсене на висше образование от кандидат-студентите (стойност, по-голяма или равна на 50 точки).
- **Група 2.** ПН и СРП с висока степен на реализация на завършилите (стойност, по-голяма или равна на 50 точки) и ниска степен на търсене на висше образование от кандидат-студентите (стойност, по-малка от 50 точки).
- **Група 3.** ПН и СРП с ниска степен на реализация на завършилите (стойност, по-малка от 50 точки) и висока степен на търсене на висше образование от кандидат-студентите (стойност, по-голяма или равна на 50 точки).
- **Група 4.** ПН и СРП с ниска степен на реализация на завършилите (стойност, по-малка от 50 точки) и ниска степен на търсене на висше образование от кандидат-студентите (стойност, по-малка от 50 точки).

5. Методика за определяне на групи акредитирани висши училища по професионални направления и специалности от регулираните професии според степента на съответствие на актуалната профилна и териториална структура на висшето образование със социално-икономическото развитие и потребностите на пазара на труда

Определянето на групите ВУ по ПН и СРП според степента на търсене на висше образование от кандидат-студентите и степента на реализация на завършилите става на базата на описаните по-долу индикатори и процедури:

5.1. Определяне на две групи индикатори

Като **първа стъпка** се обособяват две групи от индикатори – група ***Търсене на висше образование от кандидат-студентите*** и група ***Реализация на завършилите***.

За определяне на **степента на търсене на висше образование от кандидат-студентите** на ниво **отделни ВУ по ПН и СРП** се използват следните индикатори със следните тежести (на ниво ВУ по ПН и СРП):

Таблица 5.1.1. Търсене на висше образование от кандидат-студентите

Индикатор	Описание	Тежест
Среден успех от дипломата за завършено средно образование	Среден успех от дипломата за завършено средно образование на действащите студенти български граждани в първи курс на обучение (във всички ОКС) по данни от МОН	35%
Чуждестранни студенти	Процент на чуждестранните студенти от действащите студенти по данни от НАЦИД	20%
Дял завършили средно образование в чужбина български граждани	Процент завършили средно образование в чужбина български граждани от действащите студенти български граждани по данни от МОН	3%
Дял на новоприетите студенти по ПМС 103/1993 и по ПМС 228/1997	Процент на новоприетите студенти по ПМС 103/1993 и по ПМС 228/1997 от всички новоприети студенти за съответната учебна година (вкл. студенти бакалаври първи курс, студенти магистри подготвителна година и студенти магистри първи курс) по данни от МОН	2%
Новоприетите студенти като дял от държавната поръчка – до 100%*	Дял на новоприетите студенти държавна поръчка (български граждани и граждани на ЕС и ЕИП, за които държавата осигурява средства за издръжка на обучението, в първи курс на държавните висши училища) от утвърдения прием по държавна поръчка на студенти в първи курс в държавните ВУ за съответната учебна година по данни от МОН. Всички стойности над 100% се заместват със 100%.	20%
Действащите студенти като дял от определения от НАОА капацитет – до 100%	Съотношение между броя на действащите студенти и определения от НАОА капацитет на висшите училища, предлагащи обучение, по данни от НАЦИД и НАОА. Всички стойности над 100% са заместени със 100%.	20%

* Индикаторът „**Новоприетите студенти като дял от държавната поръчка – до 100%**“ няма стойност за частните висши училища поради факта, че за тях не се определя държавна поръчка. По тази причина той получава служебна стойност. За всяко ПН/СРП всички частни висши училища получават служебна стойност равна на максималната стойност, постигната от държавно ВУ за това ПН/СРП.

За определяне на **степента на реализацията на завършилите отделните ВУ по ПН и СРП** се използват следните индикатори със следните тежести (на ниво ВУ по ПН и СРП):

Таблица 5.1.2. Реализация на завършилите

Индикатор	Описание	Тежест
Безработица сред завършилите	Процент на официално регистрираните безработни сред завършилите през предходните 5 години ВУ в България български граждани по данни от НОИ и НАЦИД. Индикаторът се пресмята чрез осредняване на безработните за 12-месечен период.	20%

Индикатор	Описание	Тежест
Осигурителен доход на завършилите	Среден месечен осигурителен доход в лева на завършилите през предходните 5 години ВУ в България български граждани по данни от НОИ и НАЦИД.	10%
Облагаем доход на завършилите	Среден месечен облагаем доход в лева на завършилите през предходните 5 години ВУ в България български граждани по данни от НОИ и НАЦИД.	10%
Принос към осигурителната система	Процент на социално осигурените лица в България сред завършилите през предходните 5 години съответните ВУ в България български граждани по данни на НОИ и НАЦИД.	20%
Приложение на придобитото висше образование и реализация по призвание	Процент на работещите на позиция, изискваща висше образование, или заемащи длъжност по призвание от осигурените лица сред завършилите през предходните 5 години ВУ в България български граждани по данни на НОИ и НАЦИД. Лицата на граждански договор, самоосигуряващите се лица и земеделските производители не са взети предвид при изчислението.	20%
Промяна на дела на безработните	Пресмята се разликата между дела на безработните сред завършилите към посочената базова година и на завършилите 5 години по-рано. Под „завършили към определена година“ се разбира завършилите през 5-годишния период, предхождащ съответната година. Промяната се измерва в процентни пунктове.	5%
Промяна на осигурителния доход	Разликата между средните осигурителни доходи на съвкупностите от завършилите към базовата година и от завършилите 5 години по-рано като процент от средния осигурителен доход на завършилите през по-ранния период. Под „завършили към определена година“ се разбира завършилите през 5-годишния период, предхождащ съответната година.	2.5%
Промяна на облагаемия доход	Разликата между средните облагаеми доходи на съвкупностите от завършилите към базовата година и от завършилите 5 години по-рано като процент от средния облагаем доход на завършилите през по-ранния период. Под „завършили към определена година“ се разбира завършилите през 5-годишния период, предхождащ съответната година.	2.5%
Промяна на дела на осигурените	Разликата между стойностите на индикатора „Принос към осигурителната система“, изчислен за съвкупностите от завършилите към базовата година и от завършилите 5 години по-рано. Под „завършили към определена година“ се разбира завършилите през 5-годишния период, предхождащ съответната година. Промяната се измерва в процентни пунктове.	5%
Промяна в приложението на придобитото висше образование и реализацията по призвание	Разликата между стойностите на индикатора „Приложение на придобитото висше образование и реализация по призвание“, изчислен за съвкупностите от завършилите към базовата година и от завършилите 5 години по-рано. Под „завършили към определена година“ се разбира завършилите през 5-годишния период, предхождащ съответната година. Промяната се измерва в процентни пунктове.	5%

5.2. Пресмятане на стандартизирани стойности и средни претеглени стойности

Като първа стъпка за цялата изследвана съвкупност се пресмятат стандартизирани стойности – стандартизирани Z-точки по процедурата, описана в т. 4.2 и 4.3 по-горе. Като втора стъпка се определят действителни комбинации от ВУ, ПН и СРП – това са такива ВУ, ПН и СРП, за които има валидни данни по всеки от използваните в анализа индикатори. За действителните единици се пресмятат Z-точки и се разпределят в групи. Причините някоя единица (т.е. ВУ в дадено ПН или СРП) да бъде класифицирана като „недействителна“ са описани в раздел *„Ограничения и изключения“* на настоящия документ. Получените стандартизирани стойности се преобразуват в точки от 0 до 100. Като последна стъпка за всяка действителна комбинация от ВУ, ПН и СРП се пресмятат двете средни претеглени стойности (в точки от 0 до 100) за всяка от групите ***Реализация на завършилите*** и ***Търсене на висше образование от кандидат- студентите*** с тегла, посочени в таблици 5.1.1 и 5.1.2.

5.3. Разделяне на ВУ по ПН и СРП според получените претеглени средни стойности за реализация на завършилите и търсене на ВО от кандидат-студентите

Съвкупността от действителните ВУ, ПН и СРП се разделя на четири групи в рамките на всяко ПН и СРП според това дали двете средни претеглени стойности, съответно за търсенето на висше образование от кандидат-студентите и за реализацията на завършилите, са по-големи или равни или по-малки от 50 точки. Тази гранична стойност е избрана поради спецификата на пресмятане на индикаторите, тъй като след прилагането на процедурите по стандартизирането им всеки от тях получава средна стойност 50. **Групите са, както следва:**

- **Група А.** ВУ по ПН и СРП с висока степен на реализация на завършилите (стойност, по-голяма или равна на 50 точки) и висока степен на търсене на висше образование от кандидат-студентите (стойност, по-голяма или равна на 50 точки).
- **Група Б.** ВУ по ПН и СРП с висока степен на реализация на завършилите (стойност, по-голяма или равна на 50 точки) и ниска степен на търсене на висше образование от кандидат-студентите (стойност, по-малка от 50 точки).
- **Група В.** ВУ по ПН и СРП с ниска степен на реализация на завършилите (стойност, по-малка от 50 точки) и висока степен на търсене на висше образование от кандидат-студентите (стойност, по-голяма или равна на 50 точки).
- **Група Г.** ВУ по ПН и СРП с ниска степен на реализация на завършилите (стойност, по-малка от 50 точки) и ниска степен на търсене на висше образование от кандидат-студентите (стойност, по-малка от 50 точки).

6. Методика за определяне на типове региони за планиране според регионалните потребности за развитие на ВО

За целите на НКВОРБ регионалните потребности за развитие на ВО се определят на базата на следните индикатори:

1) Брой ученици в гимназиален етап на обучение на един студент в региона[8].
Индикаторът се изчислява като съотношение на броя на учениците в гимназиален етап, обучаващи се в средни училища в региона, и броя на действащите студенти, обучаващи се във висши училища в региона, по данни от МОН.

2) Брой наети специалисти с ВО на един студент в региона.
Индикаторът се изчислява като съотношение на броя на завършилите през предходните 5 години ВУ в България български граждани, наети в региона[9], и броя на действащите студенти, обучаващи се във висши училища в региона, по данни от НАЦИД и НОИ.

За целите на НКВОРБ се приема, че колкото е по-голям броят на учениците в гимназиален етап на обучение на един студент в региона и колкото е по-голям броят на наетите специалисти с ВО на едни студент в региона, толкова са по-големи регионалните потребности за развитие на ВО в съответния регион.

Типовете РП според потребностите за развитие на ВО се определят по следния начин:

Шестте региона за планиране (NUTS-2) в България се разделят на четири типа според положението на стойностите им спрямо съответните средни стойности за страната по всеки от посочените по-горе два индикатора, както следва:

- **Тип А.** РП с висок брой наети специалисти с ВО на един студент в региона[10] и с висок брой ученици в гимназиален етап на обучение на един студент в региона.[11]
- **Тип Б.** РП с висок брой наети специалисти с ВО на един студент в региона и с нисък брой ученици в гимназиален етап на обучение на един студент в региона.[12]
- **Тип В.** РП с нисък брой наети специалисти с ВО на един студент в региона[13] и с висок брой ученици в гимназиален етап на обучение на един студент в региона.
- **Тип Г.** РП с нисък брой наети специалисти с ВО на един студент в региона и с нисък брой ученици в гимназиален етап на обучение на един студент в региона.

[8] Под „регион“ се разбира регион за планиране (статистически район NUTS-2).
[9] Под „наети в региона“ се разбира наети лица, чието работно място се намира в съответния регион за планиране.
[10] Стойността на индикатора „Брой наети специалисти с ВО на един студент в региона“ е по-голяма от или равна на средната за страната.
[11] Стойността на индикатора „Брой ученици в гимназиален етап на обучение на един студент в региона“ е по-голяма от или равна на средната за страната.
[12] Стойността на индикатора „Брой ученици в гимназиален етап на обучение на един студент в региона“ е по-малка от средната за страната.
[13] Стойността на индикатора „Брой наети специалисти с ВО на един студент в региона“ е по-малка от средната за страната.

7. Ограничения и изключения

Както във всяка база данни или информационна система, така и в НКВОРБ има някои ограничения и изключения, описани по-долу:

7.1. ***Ограничения и изключения при определяне на групи ПН и СРП на национално ниво според степента на съответствие на профилната и териториалната структура на ВО със социално-икономическото развитие и потребностите на пазара на труда.*** Общото правило е, че „недействителните“ единици ПН и СРП се определят в зависимост от **броя на действащите студенти** и **броя на завършилите** съответното ПН/СРП. В сила са следните процедури по заместване на липсващи данни и правила за определяне на една единица като „недействителна“:

7.1.1. Ако за някое ПН или СРП има по-малко от 30 действащи студенти за настоящата учебна година и/или **по-малко от 30 завършили студенти** за предходните 5 години, съответното ПН или СРП се определя като „недействителна“ единица и това ПН/СРП не се разпределя в групи. Тези ПН или СРП се посочват в „*Списък на ПН/СРП, за които не се определят групи на национално ниво според степента на съответствие на профилната и териториалната структура на ВО със социално-икономическото развитие и потребностите на пазара на труда*“. Този списък се актуализира при всяко обновяване на данните в НКВОРБ.

7.1.2. Ако липсват данни за дадена СРП, но има данни по съответния индикатор за ПН, в рамките на което е тази СРП, тогава за стойност на индикатора за СРП се приема съответната стойност за ПН.

7.1.3. По изключение е възможно за действителни единици ПН/СРП **да не се определя група на съответствието** на базата на различни основания.[14] В такива случаи това се посочва в раздела за изключенията и ограниченията за всяко конкретно издание на Приложение № 2 към НКВОРБ.

7.2. ***Ограничения и изключения при определяне на групи акредитирани ВУ по ПН и СРП според степента на съответствие на профилната и териториалната структура на ВО със социално-икономическото развитие и потребностите на пазара на труда.*** Общото правило е, че „недействителните“ единици ВУ по ПН и СРП се определят в зависимост от **броя на действащите студенти** и **броя на завършилите** съответното ВУ в рамките на дадените ПН/СРП. В сила са следните процедури по заместване на липсващи стойности и правила за определяне на една единица като „недействителна“:

7.2.1. Ако за последната актуална година има **по-малко от 30 действащи студенти** и/или **под 30 завършили студенти** за 5-годишния предходен период, съответната единица се определя като „недействителна“ и тя не се разпределя в група. За всички такива единици

[14] Формулираните в НКВОРБ насоки на националните политики за развитие на профилната и териториалната структура на висшето образование не се прилагат по отношение на висшите военни училища и военните академии, както и по отношение на професионално направление „Военно дело“ и на акредитираните в него СРП поради особения режим на регулацията им. С оглед на това за професионално направление „Военно дело“, както и за акредитираните в него СРП не се определят групи на съответствие в изданието на Приложение № 2 към НКВОРБ за 2025 г.

в съответните таблици с групи на съответствие се слага етикет „*Не се разпределя в група поради липса на завършили или студенти*[15]“.

7.2.2. Ако липсват данни за дадена СРП в дадено ВУ, но има данни по съответния индикатор за ПН (към което принадлежи тази СРП) в това ВУ, тогава за стойност на индикатора за СРП се приема съответната стойност на ПН, към което тя принадлежи.

7.2.3. Ако за годината, за която се пресмятат индикаторите от група „*Търсене на висше образование от кандидат-студентите*“ за дадена единица (т.е. ПН/СРП + ВУ), **липсват данни**, се взимат най-актуалните налични данни от предходните издания на НКВОРБ.

7.2.4. Ако за годината, за която се пресмятат индикаторите за промяна от група „*Реализация на завършилите*“, **липсват данни**, се взимат данните за най-далечната година, за която има данни в рамките на разглеждания период. Ако няма данни за никоя година преди последната от 5-годишния период, не се пресмятат индикатори за промяна и съответната единица не се разпределя в група на съответствие и в съответната таблица с групи на съответствие се слага етикет „*Не се разпределя в група поради липса на данни по индикатори*“.

7.2.5. По отношение на индикатор „*Действащите студенти като дял от определения от НАОА капацитет – до 100%*“ и на индикатор „*Новоприетите студенти като дял от държавната поръчка – до 100%*“ **стойностите, които са по-големи[16] от 100%, се заместват със 100%** преди пресмятането на средната претеглена стойност за група „*Търсене на висше образование от кандидат-студентите*“.

7.2.6. По изключение е възможно за действителни единици ВУ в дадени ПН/СРП **да не се определя група на съответствието** на базата на различни основания.[17] В такива случаи съответните ВУ по съответните ПН или СРП се посочват в раздела за изключенията и ограниченията за всяко конкретно издание на Приложение № 2 към НКВОРБ.

7.3. Обща бележка по отношение на периодите: Възможно е на места изписването на учебните години да се съкращава, като се използва първата година на съответния период – например 2023 (или само 23), трябва да се разбира като 2023/2024 учебна година.

7.4. Обща бележка за разликата между физически лица и студенти: При ситуация, в която едно физическо лице се обучава в няколко различни специалности, професионални направления или висши училища, е възможно то да бъде преброено повече от веднъж при сумирането на студентите по съответните категории. Това означава, че при определени случаи е възможно посоченият брой на студентите да не съвпада непременно с броя на съответните физически лица.

---

[15] Има се предвид „липса на достатъчен брой завършили или студенти“, т.е. по 30 или повече.

[16] Заместване на данни се прилага само за анализа на съответствието на ниво „ВУ по ПН и СРП“ с цел да се гарантира, че ВУ, които са надвишили определения от НАОА капацитет и/или определената държавна поръчка няма да получат предимство при оценката по съответния индикатор в сравнение с ВУ, които са се ограничили в рамките на определения от НАОА капацитет и/или определената държавна поръчка.

[17] Формулираните в НКВОРБ насоки на националните политики за развитие на профилната и териториалната структура на висшето образование не се прилагат по отношение на висшите военни училища, както и по отношение на ПН „Военно дело“ и на акредитираните в него СРП поради особения режим на регулацията им. С оглед на това за ПН „Военно дело“ и на акредитираните в него СРП във висшите военни училища не се определят групи на съответствие в изданието на Приложение № 2 към НКВОРБ за 2025 г.

7.5. Обща бележка по отношение на актуализирането на стойностите на индикаторите: Ако по някой от индикаторите, включени в НКВОРБ, липсват данни за актуализирането му съгласно методиката за съответното годишно издание на НКВОРБ, се използват наличните данни за този индикатор в най-скорошното предходно издание на НКВОРБ, в което те са налични.

7.6. Обща бележка по отношение на ограниченията и изключенията: Конкретните ограничения и изключения при обработването и актуализирането на информацията за всяко конкретно издание на Приложение № 2 към НКВОРБ се описват в съответното издание за съответната година. В изданието на Приложение № 2 към НКВОРБ за 2025 г. конкретните ограничения и изключения са описани в Раздел 6 на Приложението.